

เพลงมหาราชาศิวาท

ยมโดย เฟิงพงศา*

อาทิวาท มาจากศัพท์สันสกฤต อาทิสฺว (การให้พร) สมาสกับศัพท์บาลีและสันสกฤต วาท (เอื้อคำ : ความ) และมีภพสามธิเพียงตามหลักไวยากรณ์สันสกฤต อาทิสฺว เป็น อาทิสฺว มีความหมายว่า คำอวยพร ในวโรกาสอันเป็นมหามงคล เช่น วันคล้ายวันพระบรมราชสมภพ วันคล้ายวันพระราชสมภพ วันคล้ายวันบรมราชาภิเษก ผู้ประพันธ์จะนำคำ อาทิวาท มาใช้เป็นชื่อบทสวดดีเทิดพระเกียรติ ในรูปศัพท์ต่าง ๆ เช่น อาทิวาท อาทิวาทมหาราชสดุดี มหาราชอาทิวาท (มหา + ราช + อาทิสฺว + วาท) มหาราชินยาทิวาท (มหา + ราชนี + อาทิสฺว + วาท) ชัยมังคลาทิวาท (ชัย + มังคล + อาทิสฺว + วาท) ฉัตรมังคลาทิวาท (ฉัตร + มังคล + อาทิสฺว + วาท) บทอาทิวาทดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยเป็นศูนย์รวมจิตใจประชาชนไทยทุกหมู่เหล่าในวโรกาสอันเป็นมหามงคล จึงได้พร้อมใจแสดงความจงรักภักดีด้วยความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ และต่างประจักษ์ในพระบรมเดชานุภาพ และพระบุญญาธิการมีอันเป็นร่วมโพธิสมภารที่คุ้มครองไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินให้สงบสุขและร่มเย็น

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทสนธิระบวมที่ผู้เขียนขอขณเจิญมาถ่าวคือ บทพระราชนิพนธ์ เพลงมหาราชวิกรม ใน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระราชนิพนธ์ที่พลเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวโรกาสมหามงคลที่ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2530 ทรงใช้คำประพันธ์ประเภทกลอน จำนวน 10 คำกลอน ผู้ที่พระราชทาน ถูกรบตรี คราวโบท คือ ปิ่นทองชาติให้แต่งทำนองเพลง บรรจุเป็นทำนองร้องใหม่ พระราชประสงค์ มีกร้อง นักดนตรีไทยทั่วพระราชอาณาเขตร่วมขับร้องและบรรเลงถวายในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2530 ทรูกรบตรี คราวโบท ได้บรรจุเป็นทำนองร้อง รวม 2 เพลง คือ เพลง มหาราช จำนวน 5 คำกลอน และ เพลง อภิวาจา จำนวน 4 คำกลอน ดังต่อไปนี้

เพลงมหาราชวิกรม

เพลงมหาราช

น้อมเกล้าบบังคมพรหมเท	อธิงวาทพระสุคันไภทอลาม
มหาราชพระเกียรติระบือลือพระนาม	กัมพศคามรู้ซึ้งอิงพระคุณ
ว่าทรงธรรมตามคำหมเสทพิช	น้เวีวชระเว็กรวิทศบศุน
มกุศตธาเผลเพิ่มมณเฑรมุณ	เฒมารูญท้วไปไมแค้นดิน
เสด็จประพธทุกสมเกษมย์มเมื่อง	แดนรุ่งเรืองทรวปีทวงทรงกรบดิน
ทรงดำริทพิภคิภิน	ทุกท้องฉิมก่ายลวภิศวพิชการ

เพลงอภิวาจา

ทำจักรวามาสวมคตผลอิงพรธม	เทดำราชนฏร์น้อมก้มเศียรวิภิตินันต์
ขดศวัศคัพพิพัฒน์น้จ้ลพลา	ฉวธพระพรพระภูมกลดลิ้มพระชนม์
ห้สมเกษมทักงานประธานเณียง	ประคอบคำจ้พิธองพิงชยฝน
ทรงฉดิบริบรินขึ้นกมล	บ้านลาดผลคู้ฟ้าสยพาร

จากบทพระราชนิพนธ์ เพลงมหาราชวิกรมที่ได้ขณเจิญมานี้มีคำที่ควรศึกษาอยู่ 2 คำ คือ ราช และ ทศพิชราชธรรม ซึ่งผู้เขียนจะได้ขณเจิญมาถ่าวตามลำดับต่อไป

คำว่า ราช เป็นคำกิมขากภาษาสันสกฤตใช้ว่า ราช (ราช) ใช้ในความหมายกว้างว่า พระเจ้าแผ่นดินเจ้าอาญา เจ้าชาย และเจ้าพนักงานทศพิช (วรุณ อินทร์ ยม โสภ) นอกจากนี้คำ ราช ยังเป็นคำที่ขงความหมายกับคำว่า ราช (ราช) ในภาษาบาลี หรือ ราช (ราช) ในภาษาสันสกฤต คือ หมายถึง ชนที่อยูในวรรณะจักรว

ความคิศจึงพระเจ้าน้แผ่นดินนี้ปรากฏในวรรณคดีหลายเรื่องของฉนฉน จากกรรณิภคินาวิชา การศวิทยา | ทำให้ได้ทราบคัพพิชเกี่ยวกับกรรณิภคินน้แผ่นดินอยู่ 7 คัพพิช ดังต่อไปนี้

1. จักรพรรดิ (อภิวาติน) "ผู้มีวงล้อมกลืนกันไป" เป็นคำที่ใช้เรียก รัชสมัย ที่สามารถแผ่ขอบพระราชอำนาจของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชอันไพศาล ครอบคลุมทั่วทั้งอาณาจักรอยุธยาและกองทัพไปตีชิงดินแดนอื่น ๆ มาเป็นของตนเอง
2. ขัณฑ์ขันธ์ (ทิศวิชัย) "ผู้มีชัยชนะในทิศทั้งห้า" ในเรื่องนามพระนเรศวรมหาราชและในเรื่องราวพระปฐมธิดาธิราช ได้รับสมญาว่า ทิศวิชัย
3. ราชคิริราช (ราช + อติ + ราช) "ราชผู้มีอภิวาตราชทั้งหมด" หมายถึง ราชผู้มีเมืองขึ้นนานา
4. มหาราชหรือมหาราชา "ราชผู้เป็นใหญ่ในแดนอันใหญ่ ครอบทั่วทิศทั้งห้า" เริ่มพระเจ้านครบาลที่โกศ
5. ราช
6. เทวะ
7. เทวบุตร

ตำนานทางศาสนาพราหมณ์ ราช ก็คือ ผู้มีในกรมสงคราม ดังที่เรื่องราวปรากฏใน ไชยภมร พราหมณ์ว่า ทวยเทพได้ศรัทธาต่อเทวดา ไชยภมร เป็นราชปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้นำในกองทัพเพื่อทำสงครามกับพวกท้าว ในสมัยสุโขทัยมี ไชยภมรผู้เป็นมิตร กล่าวถึงทวยเทพได้ทำพิธีบวงสรวงพระประชาบดี เพื่อขอผู้มีและพระองค์ได้ชื่ออโรวลคือ พระอินทร์ มาเป็นราชแห่งทวยเทพ ตำนานนี้ที่ผู้ทำในสยามต่างทราบเช่นเดียวกับ ไชยภมร ตำนานดังกล่าวเป็นที่มาของคติที่ว่า ราช คือ ผู้ผู้ซึ่งกล่าวบวงสรวงผู้เป็นผู้นำของมนุษย์เพื่อทำสงครามกับฝ่ายตรงข้าม

ส่วนในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา อัครคัมภีร์สุตตรปิฎกและวินัยปิฎกบรรยาย กล่าวถึง พระพุทธองค์ได้ครั้งแล้วครั้งเล่าถึงทวยเทพขอพรราชาธิราชไว้ เกิดจากความเชื่อเป็นชุมชนไว้วางใจต่อผู้บวชปฏิบัติได้ ต่อการปรองดอง เมื่อละกมลโศกธรรมต่าง ๆ เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีผู้นำชุมชน โดยเลือกผู้ที่มีบุคลิกที่ดี ที่สุด ผู้ที่กล้าแกล้วกล้า และกล้าการพนันดีที่สุดในชุมชน ทำหน้าที่เป็นผู้นำทวยเทพต่าง ๆ การได้รับเคารพถือกันให้เป็นผู้นำเป็นที่มาของคำว่า มหาบรมสมมติ หรือ พระบรมมหาราช คือ พระราชที่มหากษัตริย์ของมนุษย์

สมัยสุริยราช อสุรยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์ไทย ทรงปฏิบัติหน้าที่ผู้ทำในยามสงครามและในยามสงบ ทรงเป็น ขันบุญ ผู้เปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวใหญ่ มีวงล้อมที่สนิทชิดชิดกับประชาชนผู้ปกครองที่ปกครองลูก ทวยเทพช่วยเหลือนภัยลูกของสงฆ์ที่ประสบความทุกข์อันแสนทุกข์เป็นนิจ ยามที่ประชาชนประสบความเดือดร้อนหรือเป็นภัยพิบัติความทุกข์อันแสนทุกข์ให้เกิดความร่วมเย็นทวยเทพทุกศักดิ์สิทธิ์หรือเทวดาทั้งหลายได้รับความทุกข์ร่วมกันทุกฝ่าย ทรงเป็น เทวราชา ภาวนาธิราชผู้เป็นพระพรหม ปฏิบัติหน้าที่ผู้นำที่ทั้งที่ทวยเทพในแดนสงครามสามารถให้ความคุ้มครองป้องกันภัยแก่ประชาชนแผ่นดินได้ เทวราชาจึงต้องรักษาสมบัติอันสำคัญยิ่ง คือ เป็นผู้กล้าหาญ แข็งแรง เกลียดชังการทำหน้าที่เป็นฉลามที่พินาศอาหารของสัตว์ที่กินชาติสัตว์และรักษาบ้านเมืองของตน ทรงเป็น ธรรมราชา ศกคิของดินแดนฝ่ายพุทธ ทรงยกปรักด้วยทวยเทพธรรม สังคหวัตถุธรรม และจักรวรรดิไตร

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดีจักรีนฤเบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร ทรงเป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่เก้าแห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ พระองค์ ทรงเป็นมหाराษฎ์ทรงพระคุณอันยิ่งใหญ่ พระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ พระราชจริยวัตรอันงดงาม และ พระปรีชาสามารถด้านต่าง ๆ ล้วนเป็นปัจจัยให้ประเทศไทยดำรงชีพอย่างร่มเย็นเป็นสุขบรมคคราใดที่ อาณาประชาราษฎร์ประสบความยากแค้น ทุกข์เข็ญและภัยพิบัติต่าง ๆ พระองค์ทรงจัดภัยพิบัติต่าง ๆ ให้หมดสิ้นไปได้ด้วยความเป็นท้าวราชและธรรมราชา โครงการต่าง ๆ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ กระแสพระราชดำริสเกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียง ล้วนเป็นพระบารมีที่บันดาลความเจริญรุ่งเรืองให้ บังเกิดขึ้น ทรงห่วงใยประชาชนไทยทุกหมู่เหล่าตั้งจะเห็นได้จากกระแสพระราชดำริที่พระราชทานแก่ข้า ราชการที่ฝ่าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรชัยมงคล ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ณ พระที่ นังอมรินทร์วินิจัย เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช 2541 ตอนหนึ่งว่า

“...ขอทุกท่านจงได้รับพรและไม่ตรีจิตจากใจจริงของข้าพเจ้าเช่นเดียวกัน ความเจริญผาสุก และความตั้งมั่นของบ้านเมืองเป็นสิ่งที่สำคัญสุดที่บุคคลพึงรำลึกและพึงประสงค์ ความเจริญมั่นคงนั้น จะเกิดมีขึ้นได้ก็ด้วยผู้ปฏิบัติ บริหารงานของชาติทุกฝ่ายมุ่งที่จะปฏิบัติภาระหน้าที่ของตนให้เต็มกำลัง ด้วยสติความรู้ตัว ด้วยปัญญา ความรู้คิด และด้วยความสุจริตจริงใจ โดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่ง กว่าส่วนอื่น

“ท่านทั้งหลายในที่นี้ ล้วนแต่มีตำแหน่งหน้าที่อันสูงอยู่ในงานของแผ่นดิน จึงควรจะได้ ตระหนักในข้อนี้ให้มาก และชอบที่จะทำความคิดจิตใจให้กระฉ่างแจ่มแจ้ง แจ่มใส เพื่อลดอคติและสร้าง เสริมความเมตตา สามัคคีในกันและกัน แล้วร่วมกันเร่งรัดปฏิบัติสรรพกิจการงาน ให้ประสานเกื้อกูลกัน เพื่อเราทุกคนจะได้อำนาจนำพาประเทศชาติให้ก้าวหน้าไปอย่างมั่นคงและบรรลุถึงความวัฒนาผาสุก โดยสวัสดิ์...”

พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงบำเพ็ญมาตั้งแต่ทรงครองราชย์จน ถึงปัจจุบันได้ทรงยึดมั่นใน ทศพิธราชธรรม เป็นหลักปฏิบัติเสมอมา ทศพิธราชธรรมดังกล่าวนี้ พระ บาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์เป็นพระบรมราชธิบายไว้ดังต่อไปนี้

พระราชนิพนธ์ที่หนึ่ง คือ ทาน์ ทาวีห์ทาน

“หนึ่งทั้งประกอบพระชะเอื้อ
เพื่อชนนิกษณะธรรม
อนุเคราะห์ระหว่งกัน
อุทิศเพื่อคน”

พระราชนิพนธ์ที่สอง คือ ญี่ การดำรงมั่นในศีล

“หนึ่งคือประพาศิสุระดำรง
ทรงคิดละสังวรวิเวก
จิตระมุ่นมุ่นผล
ฐานะมุ่นตามธรรม”

พระราชนิพนธ์ที่สาม คือ ปฏิญาณ การบริหารจัดการทรัพย์กับบุญกุศล

“หนึ่งคือทรงคุณเมตตาหมั่น
โรงเรียนละคนพระสัจ
และประสิทธิ์พิศมณันท์
จนไปถึงถึงประสงค์”

พระราชนิพนธ์ที่สี่ คือ อนุชา ความซื่อตรง

“หนึ่งก็เมตตาวิมลใส
เป็นนิตนักรันทะระธำรง
บุญดี ๘ ซื่อตรง
ผู้วิเศษได้ตรง”

พระราชนิพนธ์ที่ห้า คือ ขุนนาง ความอ่อนโยน

“หนึ่งคือหุทัยนิมิตระสัง
บื้อพระองค์พระสมาน
นบิ์พระระจุนราษฎ
ระมน้อมนิยมน”

พระราชนิพนธ์ที่หก คือ ตรี การเสกษิณเครื่องแต่งหมอง

“หนึ่งเม กษิณระอฤศ
ด้วยการบำเพ็ญพระคุณ
ระระแก้ว ๗ อารมย์
ภพาสโหมย”

พระราชนิพนธ์ที่เจ็ด คือ อนุชา ความไม่โกรธตอบ

“หนึ่งเมื่อระมีพระบง
ระเวลาที่ระระวิระหมย
ประคิปีดระระงระ
ระระระระระระ”

พระราชนิพนธ์ที่แปด คือ อนุชา การไม่เบียดเบียน

“หนึ่งดำรงบ่ระระระระ
ระระระระระระระระ
นระระระระระ
ระระระระระระระ”

พระราชนิพนธ์ที่เก้า คือ อนุชา ความอดทน

“หนึ่งเมื่อระมีระระระ
อดทนระระระระระระ
ทระระระระระระ
ระระระระระระระ”

พระราชนิพนธ์ที่สิบ คือ อภิบาล ความไม่ประพฤติกิเลสประเทณี และตั้งอยู่ในบุญดีรวม

“หนึ่งคงธำรงนิติระระ
ทรงระระระระระระ
ระระระระระระระ
ระระระระระระระ”

เพลงมหาราชชาติวงศ์ผู้เปี่ยมไปด้วยคุณงามความดีที่ทรงความเป็นพระราชา ทรงราชอาณาเขตผู้ทรง
 ทศทิศราชธรรมอันยิ่งใหญ่ ผู้ทรงน่ายกย่องเทิดทูนพระเกียรติพระนามองค์พระเจ้าอยู่หัว เนื่องใน
 รัชกาล วันคล้ายวันประสูติบรรดาชนชาติ 5 ธันวาคม ประชาชนไทยพร้อมใจกันถวายพระพรชัยมงคล ในวัน
 อันเป็นวันมหามงคลนี้ ขอจงทรงพระเจริญ

กวีแผ่นดิน ขวณิกร์มหาราช

Slow March

เพลง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช แต่งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2485
 คำร้อง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ทำนอง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช

Musical score for 'Kwian Din Prachonigorn Maharaj' in 4/4 time, featuring a piano accompaniment and a vocal line with Thai lyrics. The score includes various musical notations such as treble clefs, notes, rests, and dynamic markings like 'p' and 'f'. Chord symbols (A, B, C, D, E) are placed above the vocal line. The lyrics are written in Thai script below the notes.

ขอสงวนลิขสิทธิ์ในเพลงนี้ไว้ด้วย
 ในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒
 โดยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร กรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

ทัศนีย์ อินตกุล, "จักรพรรดิราชธนีในคติอินทนิล" ศึกษาราชคดีศึกษา 3 : วิทยาลัยนวมินทราช

นาเรศวรวิทยา, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ทนต์วิ ตรีโมท, "สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีกับดนตรีไทย"

เจดีย์พระเกียรติยศแห่งจักรวาทศวรรษราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ราชบัณฑิตยสถาน,
2534.

บุษกร กองศักดิ์นิยม, วรรณคดีของพระเกียรติ, องค์การศึกษาคูสมาน, 2537.

ศักดิ์ศรี นงนันทเสนา, ศักดิ์ศรีวิจิตรานันท์, กรุงเทพฯ : โฉมงามส์บุ๊ก, 2517.

..... คำนำบรรยายวิวัฒนาการวิทยาน. ม.ป.ท. ปีการศึกษา 2518.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University